

“Pandai” Mimpi dalam Masyarakat Melayu Utara

HALIMAH MOHAMED ALI

ABSTRAK

Makalah ini adalah mengenai mimpi. Ia melihat definisi Barat mengenai mimpi. Ia juga membincangkan pandangan Islam dengan merujuk kepada hadith dan Al Quran. Tiga informan telah dipilih bagi kajian ini. Mereka semua berasal dari bahagian utara Malaysia memandangkan kajian ini hanya menumpukan pada ilmu dari kawasan utara Malaysia sahaja. Pandangan mereka mengenai mimpi diambil kira dalam kajian ini. Setiap informan menceritakan bagaimana beliau mentafsir mimpi.

Kata kunci: Mimpi, Sigmund Freud, Islam, Barat, Allah

ABSTRACT

This article deals with the issue of dreams. It looks into the Western definition of dreams. It also discusses the Islamic point of view with the help of hadiths and the Al Quran. Three informants have been selected for this research. They hail from the northern part of Malaysia since this research only concentrates on knowledge procured from the northern part of Malaysia. Their outlook with regards to dreams have been taken into consideration in this research. Each informant discusses how he/she interpret dreams.

Key words: Dream, Sigmund Freud, Islam, West, Allah

PENGENALAN

Tadbir mimpi merupakan suatu warisan budaya yang terdapat dalam masyarakat kita. Ilmu tadbir mimpi adalah pelbagai. Makalah ini akan menumpukan perhatian terhadap ilmu tadbir mimpi yang diamalkan oleh para pentadbir mimpi di kawasan utara Malaysia sahaja. Walau bagaimanapun, pandangan sarjana barat seperti Sigmund Freud (2010) juga akan dilihat secara sepintas lalu. Dalam pada itu pandangan para informan mengenai tadbir mimpi juga akan dibicarakan. Kajian ini telah mengenal pasti tiga orang informan yang mahir dalam kajian ilmu tadbir mimpi.

Mereka yang dikenal pasti untuk kajian ini dipilih atas dasar mereka pandai mentadbir mimpi. Mereka juga terpilih untuk kajian ini kerana mereka berasal dari kawasan utara Malaysia memandangkan kajian ini adalah bagi ilmu-ilmu yang terdapat di kawasan utara Malaysia sahaja. Mereka yang terpilih adalah orang Melayu (Bumiputera) yang beragama Islam. Disebabkan oleh pemilihan ini, kajian ini menghala ke arah ilmu tadbir mimpi berlandaskan amalan agama Islam.

Makalah ini dibahagikan kepada tiga bahagian. Di bahagian pertama dinyatakan pandangan Barat mengenai mimpi, bahagian kedua melihat pandangan Islam terhadap mimpi dan tadbir mimpi, manakala bahagian ketiga pula mengutarakan pandangan para informan yang terpilih untuk kajian ini.

PANDANGAN BARAT

Ilmu tadbir mimpi ini bukan hanya wujud dalam dunia Melayu kawasan utara Malaysia sahaja. Ia juga menjadi sesuatu yang menarik minat orang Barat. Antara mereka ialah ahli psikologi. Contoh tokoh yang paling penting dan utama dalam mengkaji mimpi dari aspek psikologi Barat ialah Sigmund Freud.

Freud (2010) menggunakan kemahiran psikologi bagi mentadbir mimpi. Beliau juga berbicara mengenai para pentadbir mimpi zaman silam. Menurut Freud,

A reminiscence of the concept of the dream that was held in primitive times seems to underlie the evaluation of the dream which was current among the peoples of classical antiquity. They took it for granted that dreams were related to the world of the supernatural beings in whom they believed, and that they brought inspirations from the gods and demons. Moreover, it appeared to them that dreams must serve a special purpose in respect of the dreamer; that, as a rule, they predicted the future. The extraordinary variations in the content of dreams, and in the impressions which they produced on the dreamer, made it, of course, very difficult to formulate a coherent conception of them, and necessitated manifold differentiations and group-formations, according to their value and reliability. The valuation of dreams by the individual philosophers of antiquity naturally depended on the importance which they were prepared to attribute to manticism in general (<http://www.scribd.com/doc/8351/eBook-Sigmund-Freud-The-Interpretation-of-Dreams>).

Freud berpendapat bahawa mimpi boleh ditadbir secara saintifik. Beliau tidak melihat bahawa mimpi seseorang boleh memberitahu kita mengenai perkara yang akan berlaku di masa hadapan seperti yang dipercayai oleh orang dahulu kala. Apa yang diujahkan oleh Freud (2010) melalui karyanya *The Interpretation of Dreams* ialah mimpi seseorang boleh mentafsir peribadinya, masa silamnya dan apa yang diinginkan oleh beliau.

Kajian mengenai mimpi di Barat tidak berakhir dengan karya Freud *The Interpretation of Dreams*. Bukan Freud seorang sahaja orang Barat yang berminat mengkaji mimpi. Terdapat pengkaji-pengkaji baru yang mengkaji mimpi berdasarkan perspektif Freud dan perspektif-perspektif lain. Salah seorang daripada mereka ialah Kramer (2007) dalam karyanya *The Dream Experience: A Systematic Exploration*. Menurut beliau:

The traditional interest in dreaming is to be found in the folk beliefs of dreamers who apparently were intrigued by their nocturnal experiences and sought an explanation for them ... It was believed, in many traditions, that the will of God, or of the Gods, was revealed through dreams. The interpretations offered by the Biblical Joseph to the Pharaoh that explained the meaning of the seven fat kine (cows) followed by the seven lean kine lead to his release from prison and elevation to high office. Joseph attributed the dream interpretation not to his skills but that God had interpreted the dreams (Kramer 2007: 1).

Tidak dapat dinafikan bahawa mimpi dipercayai boleh ditadbirkan sejak zaman berzaman. Ia bukan hanya kepercayaan orang Melayu utara Malaysia tetapi juga kepercayaan orang Barat yang rata-rata beragama Kristian. Dikatakan oleh Kramer bahawa di dalam kitab Injil telah dinyatakan bahawa Joseph atau Nabi Yusof telah mendapat ilham dari Tuhan untuk menginterpretasikan mimpi. Kepercayaan ini juga dipegang oleh orang Islam, kerana di dalam Al-Quran dalam Surah Yusof dinyatakan mengenai kelebihan Nabi Yusof mentadbir mimpi.

Kramer (2007) berhujah lagi bahawa perbuatan mempercayai mimpi dan melakukan sesuatu setelah mentadbir mimpi telah dilakukan juga pada zaman Iskandar Zulkarnain. Kramer menyatakan:

People through the ages have looked to the dream experience as a possible predictor of future events. In an unpredictable world filled with capricious Gods, fore knowledge then becomes a highly desirable commodity and premonitory dreaming a way to obtain such knowledge. Alexander the Great had laid siege to Tyre but was undecided about moving against the city. He had a dream of a Satyr.

His court magician interpreted this by dividing the word Satyr and concluding that the meaning was Tyre is yours ... This interpretation apparently strengthened Alexander's resolve and he attacked and conquered the city (Kramer 2007: 2).

Ternyata ilmu tadbir mimpi merupakan ilmu yang universal. Alexander the Great atau Iskandar Zulkarnain seorang tokoh yang terbilang juga mempercayai ilmu tadbir mimpi. Salah satu cara beliau meluaskan empayarnya ialah melalui proses mentadbir mimpi beliau.

Kramer berpendapat bahawa pada zaman sekarang mimpi masih dikaji kerana ia ada kaitan dengan psikologi seseorang manusia. Katanya: *"And, that attention to the dream experience may reveal significant aspects of the psychology of the dreamer, the revelatory nature of dreaming"* (Kramer 2007: 9). Daripada pendapat Freud dan Kramer nyata jelas orang Barat juga mengkaji mimpi. Tetapi kini mereka mengkaji psikologi para pemimpi dan tidak mentadbir mimpi seperti yang dilakukan oleh orang dahulu kala.

PANDANGAN ISLAM

Apabila kita berpegang kepada ajaran Islam jelas kita perlu mempercayai bahawa mimpi bukan hanya mainan tidur. Menurut pandangan Islam ia boleh ditadbir, tetapi tidak semua mimpi boleh ditadbir. Di sini akan dinyatakan beberapa pandangan ulama Islam mengenai ilmu tadbir mimpi. Antara mereka ialah Abu Bakar Deris melalui kitabnya *Takbir Mimpi* yang ditulis pada tahun Islam 1355.

Menurut Abu Bakar bahawa mimpi yang tidak boleh ditadbirkan ada tiga jenis. Yang pertama, apa yang dicita-citakan oleh seseorang semasa jaga yang terbawa ke dalam mimpi, yang kedua ketika seseorang belum lagi mandi junub dan bermimpi kerana pada waktu itu syaitan berada bersamanya dan yang ketiga raja atau menteri yang zalim, tidak sah mimpi mereka.

Menurut Al Farouq (1996) pula dalam karyanya *Kebenaran Mimpi Orang Mukmin* "Dalam Islam mimpi itu terbahagi kepada dua kategori:

1. Mimpi Yang Benar (Al Ru'yal Sadiqah)
2. Mimpi Yang Palsu (Adghath Ahlam) (1996: VIII)

Mimpi yang benar adalah datang dari Allah dan mimpi yang palsu datang dari syaitan atau angan-angan kita sendiri. Ini dapat dibuktikan dari hadis berikut:

Diriwayatkan dari Abu Salamah: Aku mendengar Abu Qatadah berkata, “Aku mendengar Rasulullah S.A.W. bersabda, ‘Mimpi yang baik itu dari Allah, dan mimpi yang buruk itu dari setan. Apabila seseorang bermimpi yang tidak disukainya, hendaklah berludah ke sebelah kirinya tiga kali dan mohon perlindungan kepada Allah dari kejahatannya, nescaya mimpinya itu tidak akan membahayakannya’” (Zaki Al-Din Al-Azim Al-Mundziri 2004: 850-851).

Tidak dapat dinafikan bahawa ilmu tadbir mimpi memang ada di dalam agama Islam. Sabda Rasullullah (s.a.w.):

Sesungguhnya mimpi itu berlaku seperti yang dita’birkan. Perbandingannya samalah seperti seorang lelaki yang mengangkat kakinya, maka dia menunggu bila ia akan meletakkannya lagi. Jika ada diantara kamu bermimpi, maka janganlah dia mencerita-ceritakannya kecuali kepada orang yang alim yang sanggup memberikan nasihat (Ibrahim Muhammad Al-Jamal 2000: xiv)

Terdapat juga hal tadbir mimpi ini dalam kitab Al-Quran. Bab mimpi ini dinyatakan dengan jelas dalam surah Yusof. Wahyu yang diturunkan dengan jelas oleh Allah (S.W.T) melalui ayat 4 Surah Yusof. Maksud ayat: “Ketika Yusuf berkata kepada bapanya, “Wahai ayahku! Sesungguhnya aku bermimpi melihat sebelas bintang, matahari, serta bulan, aku melihat mereka tunduk memberi hormat kepadaku”(Surah Yusof: ayat 4).

Selain daripada ayat di atas terdapat satu lagi ayat dalam surah yang sama yang menyatakan perihal mimpi. Maksud ayat:

“Demikianlah caranya Tuhanmu memilihmu dan akan mengajarmu ta’bir (mentafsir) mimpi, serta akan menyempurnakan ni’mat-Nya kepadamu dan kepada keluarga Ya’qub, sebagaimana Dia telah menyempurnakannya kepada nenek moyangmu dahulu iaitu Ibrahim dan Ishaq. Sesungguhnya Tuhanmu Maha Mengetahui, lagi Maha Bijaksana.” (Surah Yusof: ayat 6)

Ternyata ilmu tadbir mimpi ini telah wujud sejak zaman lampau lagi. Ia dibicarakan dalam kitab-kitab agama, tidak kira agama Kristian atau Islam. Berikutnya kita akan melihat bagaimana pakar pentadbir mimpi tempatan dari kawasan utara Malaysia mentadbir mimpi, pengalaman mereka serta pandangan mereka mengenai mimpi.

PANDANGAN INFORMAN

Bahagian ini akan membicarakan ilmu tadbir mimpi yang diamalkan oleh pakar tadbir mimpi dewasa ini. Ia tertumpu pada pandangan mereka

mengenai mimpi dan pengalaman mereka dalam ilmu mentadbir mimpi dan cara mereka menimba ilmu mentadbir mimpi. Para pentadbir mimpi adalah orang-orang Melayu dari kawasan utara Semenanjung Malaysia.

Pandangan Informan Pertama

Ilmu tadbir mimpi tidak hilang ditelan zaman. Ia masih dipraktikkan dewasa ini. Ini adalah informasi yang didapati dari seorang informan dari Sungai Dua, Pulau Pinang yang bernama Jamry bin Hussein. Beliau merupakan seorang pesara tentera. Temuramah dengan beliau dijalankan pada 3 Mac 2010, 5 Mac 2010 dan 8 Mac 2010.

Apabila ditanya berapa lama beliau mempelajari ilmu mentadbir mimpi beliau menjawab bahawa dirinya telah mula mencari jalan Allah apabila berumur dalam lingkungan 30-an. Jelasnya sebelum beliau mendalami ilmu tadbir mimpi dia telah menemui jalan-jalan yang sukar termasuklah mengamalkan ajaran ilmu tarekat, Muhammadiyah, Al-Arqam dan lain-lain. Jalan-jalan ini semua telah ditempuhi tetapi ajaran ini tidak meyakinkan diri informan kerana ilmu-ilmu ini membuatkan manusia rasa susah untuk mendekatkan diri kepada Allah. Katanya jika kita ingin meminta dengan berdoa kepada Allah kita mesti lalui cabaran dan dugaan yang ditetapkan oleh Allah. Beliau berkata bahawa kita tidak perlu hidup dalam kepura-puraan dan seharusnya bermuhasabah diri dan menentukan apa sebenarnya tujuan kita hidup dan ingin menjadi manusia yang benar kerana kebenaran itu adalah daripada Allah. Menurut Encik Jamry zahir kehidupan itu tadi bererti kehidupan dan kehidupan akan menemui mati. Informan juga mengakui bahawa beliau boleh berhubungan dengan makhluk ghaib dengan keizinan Allah selain daripada mentadbir mimpi.

Menurut beliau mentadbir mimpi ada kelebihanannya. Setiap yang berlaku dan diberikan adalah ditentukan Allah dan hanya Allah yang tahu segala-galanya, contohnya Nabi Yusuf a.s. yang dapat mentadbir mimpi adalah kerana Allah telah mengajarnya dan baginda mendapat petunjuk daripada Allah. Tadbir mimpi juga berlaku kepada nabi Allah Ibrahim a.s apabila Allah memerintahkan beliau menyembelih anaknya Nabi Ismail a.s. Menurut Encik Jamry kalau seseorang itu tidak mendekatkan diri kepada Allah dirinya tidak dapat mentadbir mimpi dan adalah tidak sah sudut pandangan yang diperolehi dalam mentadbir mimpi. Hal ini akan menyebabkan seseorang itu akan terarah kepada kesesatan yang bersifat khurafat. Kata beliau ada juga mereka yang mentadbir mimpi hanya berlandaskan bisikan dalam hati yang terdiri daripada syaitan dan malaikat. Dua unsur ini akan membisikkan ke dalam hati manusia. Pertama syaitan

dan kedua adalah malaikat yang membisik ke dalam hati. Menurut beliau hal ini telah diterangkan dalam surah An-nas. Katanya antara Tuhan dengan manusia yang mentadbir adalah hati (tadbir itu hati) kerana kita tidak boleh mendengar alam Allah. Jelasnya kita tidak boleh mendengar jika di dalam hati kita ada kekotoran. Kebenaran mentadbir mimpi berlaku jika mendapat petunjuk daripada Allah dan keizinan daripada Allah. Informan berkata bahawa seseorang perlu mendekatkan diri kepada Allah untuk mendapat mimpi yang boleh ditadbir.

Apabila ditanya samada seseorang boleh bermimpi melihat Allah informan berkata tidak boleh. Katanya kalau seseorang itu menyatakan pernah melihat Allah itu semuanya dusta dan tidak benar kerana Allah tidak menyerupai sesuatu. Itu adalah syaitan semata-mata. Menurut informan telah diperkatakan dalam Al-Qur'an iaitu siapa yang akan dapat melihat Allah. Kata beliau sedangkan Rasulullah tidak pernah melihat Allah inikan pula kita manusia biasa. Allah berhubung dengan makhluknya adalah melalui mimpi, wahyu, dan menurunkan Al-Qur'an tidak dengan cara menampakkan dirinya untuk berhubung.

Kata beliau lagi jika kita bermimpi melihat Rasulullah adalah suatu perkara yang tidak mustahil kerana Rasulullah s.a.w adalah manusia biasa kerana makan, minum, tidur dan sebagainya. Maka tidak mustahil jika kita boleh bermimpi melihat wajah Rasulullah s.a.w.

Perihal kebenaran melihat Nabi Muhammad (s.a.w) dalam mimpi dinyatakan dengan jelas dalam hadis ini:

Diriwayatkan dari Abu Hurairah r.a.: Aku mendengar Rasulullah s.a.w. bersabda, "Barang siapa bermimpi melihatku ketika tidur, dia akan melihatku pada waktu jaga, atau dia benar-benar seperti melihatku di waktu jaga kerana setan tidak dapat menyerupai." 'Abu Qatadah berkata, 'Rasulullah S.a.w. bersabda, 'Barang siapa bermimpi melihatku, maka dia benar-benar telah melihatku' (Zaki Al-Din Al-Azim Al-Mundziri: 850).

Ternyata apa yang dikatakan oleh Encik Jamry adalah benar. Manakala kitab yang dipakai oleh informan untuk mentadbir mimpi ialah kitab Al-Quran.

Kadang-kadang mimpi ini akan membawa petanda akan berlaku sesuatu yang buruk atau langkah yang diambil oleh seseorang tidak baik. Kata informan jika kita bermimpi najis melambangkan sesuatu yang buruk. Namun terhadap tafsir ini boleh dipecahkan kepada banyak cabang. Walau bagaimanapun, tidak dijelaskannya cabang-cabang berikut oleh informan.

Apabila ditanya sama ada seseorang boleh menceritakan mimpinya dan bolehkah seseorang mentafsir mimpi informan berkata bahawa

sebenarnya tafsir atau tadbir mimpi tak boleh dipersoalkan. Beliau juga mempersoalkan jika seseorang bercakap dengan kita tentang mentafsir mimpi atau mentadbir mimpi sejauh mana kebenaran tafsiran itu.

Katanya kepada soalan bolehkah seseorang itu mentadbir mimpi bahawa hanya orang yang mendapat petunjuk daripada Allah sahaja boleh mentadbir mimpi. Hal ini bermaksud hanya orang-orang tertentu sahaja yang dapat mentadbir mimpi. Dengan secara jelas orang yang mentadbir mimpi adalah orang yang mempunyai perhubungan dengan Allah.

Menurut beliau kalau mentadbir mimpi tidak berlandaskan petunjuk daripada Allah tafsiran yang diberikan adalah tidak benar dan salah dari segi hukum Allah kerana orang yang mentafsir mimpi itu mungkin percaya ada kuasa lain selain Allah. Jika mimpi yang ditadbir itu benar itu adalah secara kebetulan sahaja. Sebenarnya, persoalan tentang mentadbir mimpi adalah suatu yang sukar diperkatakan sebab ia akan melibatkan kepercayaan orang lain dan hal ini tidak boleh dianggap main-main atau sebagai suatu perkara yang remeh-temeh.

Jelasnya tentang kebenaran, kita memerlukan yang benar supaya kita boleh meneliti kebenarannya. Kebanyakan orang-orang yang mengaku dapat mentadbir mimpi adalah atas dasar kepura-puraan dalam mentadbir. Apa yang perlu ditekankan adalah sejauh mana kebenaran sesuatu mimpi itu, kerana terdapat sesetengah orang mengatakan mimpi itu hanyalah permainan tidur.

Menurut Encik Jamry kita harus berbalik pada fakta bahawa ketika orang itu tidur, rohnya akan melayang ke suatu tempat. Orang itu tidur dan rohnya akan merayau-rayau. Selepas tidur seseorang akan bangkit dari tidur sebab Allah telah mengembalikan roh ke dalam jasad. Jikalau Allah tidak mengembalikannya seseorang itu akan mati. Kadang-kadang kita bermimpi kita berada di suatu tempat yang betul-betul wujud dan kadang-kadang tidak.

Walau bagaimanapun, menurut Encik Jamry sesetengah mimpi boleh dipercayai. Sebab mimpi itu bukan mainan tidur semata-mata. Mimpi boleh ditadbirkan oleh orang yang berada di jalan Allah. Jikalau tidak ada jalan Allah mungkin tadbir mimpi itu sekadar wasangka kadang-kadang hanya diagak-agak iaitu satu tanggapan semata-mata. Adakalanya mimpi itu sebagai tanda akan berlaku sesuatu di sebalik pengetahuan kita.

Encik Jamry berkata bahwa untuk mentafsir atau mentadbir mimpi seseorang itu seharusnya berada pada jalan Allah dan untuk mentadbir perlulah mendapat petunjuk daripada Allah yang diguna pakai ialah (kitab Allah) yang dikatakan sebagai ilmu untuk mendekatkan diri dengan Allah yang ada iaitu 30 juzuk Al-Quran. Ilmu yang perlu diamalkan untuk

mengenal Allah dan diri kita ialah ilmu Al Quran. Kata informan jikalau mentadbir mimpi tanpa petunjuk itu adalah berlandaskan nafsu semata-mata. Tiada kelebihan pada diri manusia kecuali mendapat pertolongan dan petunjuk daripada Allah dan akal itu sendiri yang diguna untuk mentadbir mimpi dianugerahi Allah S.W.T.

Menurut pengakuan informan “Jikalau saya mentafsir mimpi, apa yang ditafsir itu adalah diperoleh daripada petunjuk daripada Allah. Apabila hendak mentafsir atau mentadbir mimpi saya akan menunggu petunjuk daripada Allah” (Encik Jamry Hussein).

Mentadbir mimpi tidak sama dengan kefahaman terhadap mimpi kerana tadbir

dan skop ini akan menghubungkan seseorang yang hendak mentadbir mimpi dengan etiologi atau bagaimana mentafsir mimpi. Bagi informan tadbir mimpi boleh dilakukan oleh orang tertentu. Kefahaman terhadap mimpi adalah pengucapan dan kepercayaan orang tua-tua terhadap mimpi. Maka kefahaman terhadap mimpi tidak dapat dilabelkan sebagai pentadbir mimpi. Untuk mentadbir mimpi seharusnya mendapat petunjuk daripada Allah dan tiada kaedah lain.

Informan menceritakan beliau hanya mendekatkan diri kepada Allah iaitu mencari jalan Allah. Ilmu ini bukan datang dengan sendiri, tetapi dengan cara belajar seperti ilmu-ilmu syariat, tarekat, hakikat dan makrifat. Menurut informan kita sebagai hamba mesti mengetahui matlamat apa yang dipelajari dan barulah boleh menguasai perkara yang dipelajari tadi iaitu ilmu Laduni yang perlu melalui syariat, tarekat, hakikat dan makrifat. Kalau berhenti pada syariat kita buta, tarekat hanya perjalanan, hakikat kita mendalami tentang agama Allah tadi dan makrifat kita sampai pada matlamat kita.

Menurut Encik Jamry konsep ilham dan petunjuk adalah lain, salah satu bab yang termasuk dalam kategori manusia yang dikatakan ditempatkan dalam golongan nafsu mutmainah iaitu nafsu zahir dan batin dari Allah yang termasuk dalam jemaah hamba-hamba Allah yang soleh. Ia merangkumi tahap insan kamil, tahap insan yang sempurna di sisi Allah. Kalau dalam Islam, ia dikatakan sebagai iman, amal dan ketakwaan kepada Allah. Jika mentadbir mimpi tidak berlandaskan petunjuk daripada Allah kita akan memperolehi kebatilan.

Menurut Encik Jamry kita perlu mentadbir mimpi dengan meminta dan seharusnya mendapat petunjuk daripada Allah dan kita perlu tahu dan kenal siapa diri kita ini dan apa yang ada pada kita. Padahal yang memberikan petunjuk kepada kita dalam semua hal adalah Allah.

Pada tarikh 5 Mac 2010 antara jam 10.30-12.00 malam berlaku satu lagi pertemuan dengan Encik Jamry Hussein. Beliau disoal di manakah beliau belajar ilmu tadbir mimpi. Katanya panjang ceritanya. Kata beliau gurunya bernama Syed Sidiq yang dikatakan berasal dari Pulau Pinang. Syed Sidiq ini telah pun meninggal dunia.

Mengenai ilmu tadbir mimpi katanya:

Kalau kita tidak rujuk kepada Al-Qur'an kita akan sesat kerana kita kena berlandaskan kepada kitab Allah. Kalau kita bercakap tentang Allah kita mesti ada petunjuk, ada kitab Allah dan ada ilmu ada tiga elemen ini jadi kita tidak akan merepek atau bercakap yang bukan-bukan seperti mengikut adat, akal, keturunan dan semua ini kita tidak mahu yang kita hendak adalah apa yang tepat dan apa petunjuk yang Allah beri. Dari mana saya dapat belajar tadbir mimpi adalah daripada pendekatan diri kepada Allah S.W.T. Untuk ilmu ini sememangnya saya dulu ada menuntut dengan seorang guru yang bernama Syed Sidiq tetapi beliau telah arwah. Jalan yang saya tempuh dengan Syed Sidiq ini ialah jalan pendekatan diri kepada Allah sehingga sampai kepada Allah iaitu orang-orang yang menyerah diri kepada Allah. Jika saya dipersoalkan sesuatu saya takkan menjawab secara tergesa-gesa kerana pada suatu ketika saya dapat secara terus atau sebaliknya daripada Allah. Ada kalanya spontan saya boleh jawab kadang-kadang saya tak boleh jawab. Mengikut pengalaman untuk mendekatkan diri kepada Allah, Syed Sidik (dikatakan berasal dari Penang) juga menempuhi jalan seperti yang dilalui oleh saya seperti bertakwa kepada Allah, mencari jalan kepada Allah, kita serah dan daripada situlah bermulanya kehidupan yang diumpamakan akan mati. Bila hidup diumpamakan akan mati kerana apabila manusia serah hidup kepada Allah, Allah yang akan menentukan hidupnya. Jadi secara tidak langsung berlaku ilmu seperti ini disebut sebagai ilmu Laduni iaitu ilmu yang terus kepada Allah atau dikenali sebagai ilmu wahdatul wujud (ilmu yang terus daripada Allah) bukan semua orang yang boleh ajar, hanya orang-orang tertentu sahaja (Encik Jamry Hussein : 5 Mac 2010).

Informan menceritakan beliau dengan Syed Sidiq sama-sama melalui liku-liku hidup untuk mendekatkan diri kepada Allah semasa berumur dalam 30-an. Pelbagai dugaan diberikan oleh Allah ke atas mereka seperti menguji mereka berkenaan anak-isteri, harta benda dan sebagainya. Semasa itu informan telah menyatakan bahawa semasa mengikuti jalan ini beliau sudah pun berumah tangga dan menuntut ilmu dengan sepenuh masa dan beliau pernah meninggalkan anak isteri selama beberapa lama, sebulan tinggal di rumah Pak Syed, sebulan tidur di masjid sehingga dia diizinkan pulang dan ada kalanya pula, beliau membawa diri sehingga

hanya ada duit sebanyak RM 10.00 sahaja di masjid Kampung Serai untuk mendapatkan ilmu Allah.

Informan berkata segalanya berlaku atas pilihannya sendiri kerana katanya, tiada paksaan dalam agama Allah. Kata beliau sebenarnya dalam mentadbir mimpi pada manusia tiada apa-apa, pengetahuan yang ada pada kita adalah dari Allah S.W.T. Kadang-kadang kita ini lupa, pada hakikatnya bahawa kita diperingati oleh Allah dan Allah merupakan penyelamat kita.

Dalam hal mentadbir mimpi kita perlu merenung dan mengamati dan merenung ayat Allah mengenai Nabi Yusuf a.s. Allah yang mengajar beliau, Allah yang memberitahu pada dia tentang mimpi, apa yang kita manusia tidak tahu. Katanya apabila manusia biasa mentadbir mimpi jawapan yang diberi apabila mentadbir mimpi adalah tidak sama atau tidak mempunyai persamaan kerana cara jawapan yang diberikan adalah melalui mainan akal dan pendapat. Tetapi bagi informan ia tidak sama kerana apa yang tadbirkan adalah tidak kuat atau tidak tepat. Contoh yang diberi olehnya ialah jika kita melihat suatu kemalangan tetapi kita bertanya kepada 5 orang yang menyaksikannya dan sepastinya jawapan yang diberikan adalah tidak sama.

Kata beliau,

Kalau kita mencari kebenaran dalam hidup kita perlu bercerita yang benar, menyampaikan yang benar, mendengar yang benar dan semua kebenaran dari Allah. Kalau kita mentafsir sesuatu yang tidak benar atau bagi pendapat ia macam suatu fatwa maka akan jadi ikutan dan kepercayaan orang lain. Contohnya seseorang itu ulamak besar dan mempunyai kuasa sepastinya orang percaya kepada apa yang difatwakan walaupun tanpa berlandaskan kepada kitab Allah, contohnya mereka percaya kepada kita ulamak dan sebagainya (Encik Jamry: 5 Mac 2010).

Namun bagi informan beliau hanya mempercayai 30 Juzuk Al Quran sahaja kerana ia kitab yang diturunkan untuk seluruh umat manusia. Katanya oleh itu untuk mentafsir sesuatu kita perlu berhati-hati dalam percakapan dan dengan perbuatan kita. Kedua-dua hal ini perlu diperhatikan kerana jikalau kita silap bercakap ia akan menimbulkan masalah.

Encik Jamri disoal sama ada perlu mengamalkan sebarang bacaan tertentu bagi mentadbir atau bermimpi yang boleh ditadbir. Katanya tiada bacaan yang khusus. Hanya lafaz memohon petunjuk Allah, atau bertasbih dan berzikir banyak-banyak kepada Allah.

Disini diturunkan beberapa tadbir mimpi yang dinyatakan oleh Encik Jamry Hussein:

1. Jika kita bermimpi melihat Nabi Muhammad S.A.W apa maksudnya?
Ada hikmah yang baik, petanda yang baik.
2. Jika kita bermimpi binatang empat kaki apa maksudnya?
Sebagai petunjuk, peringatan, petanda sahaja ada kalanya tidak membawa maksud apa-apa.
3. Jika kita bermimpi binatang yang buas?
Ada kalanya sekadar peringatan dan mainan tidur
4. Apa maksudnya kalau kita bermimpi melihat pokok kayu dan bukit?
Pokok adalah sesuatu yang sejuk dan mungkin akan memberi petanda yang baik.
5. Bermimpi jenis-jenis pakaian.
Kalau kain itu berbentuk macam mana, kain putih ke, kain hitam ke? Ini sebagai penanda dan ia juga akan berkaitan dalam soal perubatan, kalau berwarna merah akan membawa maksud atau melambangkan jin kafir, kalau kain hitam membawa maksud roh hitam, kain putih membawa maksud hanya sekadar biasa sahaja seperti demam, sakit biasa sahaja.
6. Bermimpi sungai, laut dan telaga.
Sebagai peringatan bahawa akan berlaku musibah pada suatu hari nanti atau sekadar untuk memberi kesedaran kepada kita. Mungkin akan mendapat ganjaran tapi ini mungkin sahaja dan akan terjadi sebaliknya.
7. Bermimpi binatang yang melata khususnya ular?
Untuk memberi iktibar. Kita difahamkan ular adalah sebangsa dengan jin kafir (saka) yang datangnya dengan bentuk ular. Adakalanya binatang tersebut datang dalam mimpi sebesar kereta, ada kalanya pemimpi yang bermimpi sedang berlawan dengan ular dan sewaktu mimpi tersebut seharusnya memperoleh kemenangan dan sampai pemimpi tersebut bahawa apa yang dimimpikan akan membawa petanda yang tidak baik.
8. Bermimpi harum-haruman/ bau wangi.
Berdampingan dengan syaitan.
9. Bermimpi beribadah, sembahyang, beri sedekah, zakat dan sebagainya
Akan mendapat nikmat.
10. Bermimpi fasal negeri, kebun, pekan dan sebagainya
Sebagai peringatan dan akan mendapat rezeki
11. Bermimpi senjata
Contohnya keris: waktu membuat keris orang yang membuatnya selalu memuja dan maka ia berdampingan. Petanda bahawa makhluk

halus akan berdamping atau makhluk jahat ingin bertuan kepada kita.

12. Bermimpi buah-buahan
Suatu petanda akan mendapat kenikmatan daripada Allah. Contohnya mimpi buah durian: akan mendapat hikmat dan ada kalanya tidak membawa apa-apa petanda hanya sekadar mainan tidur.
13. Bermimpi duit (jumpa duit), hilang duit, gali duit, dan ternampak duit yang banyak.
Akan mendapat ganjaran atau akan mendapat duit yang kita mimpi itu atau sebaliknya.
14. Mimpi anggota badan?
Memberi satu pengajaran atau satu petunjuk supaya kita lebih berhati-hati. Ada kalanya kemungkinan sesuatu yang buruk akan berlaku.
15. Mimpi emas?
Mungkin akan miliki emas yang kita mimpi atau sebaliknya seperti barang emas yang kita pakai akan hilang.
16. Mimpi sedang sembahyang?
Sebagai petunjuk yang baik kemungkinan ia sebagai petunjuk untuk menyedarkan agar tidak mengabaikan solat.
17. Bermimpi menyembah berhala?
Memberi kesedaran kepada kita yang mengabaikan ajaran agama atau akan mendapat musibah yang buruk.
18. Bermimpi sedang berperang?
Sedang berada di jalan Allah- perjuangan ataupun jihad dalam konteks hawa nafsu, harta, ilmu dan sebagainya.
19. Makan najis?
Akan ada musuh dan beliau akan mengkhianati kita.
20. Mimpi mati?
Memperingatkan kepada kita perlunya jalan Allah.
21. Mimpi mendapat anak?
Akan mendapat ganjaran dan akan mendapat anak atau sebaliknya.
22. Mimpi terpijak paku?
Adalah sebagai tanda perkara buruk atau kemalangan akan berlaku.
23. Mimpi makan kaca?
Akan makan benda-benda kotor.
24. Mimpi terbang ke langit?
Hanya mainan tidur atau kenyataan.
25. Mimpi batu dan bumi?
Akan mendapat petanda buruk atau baik boleh juga dikatakan sebagai mainan tidur sahaja.

Demikianlah ilmu tadbir mimpi Encik Jamry bin Hussein. Ilmunya berlandaskan Al Quran. Ilmu ini tidak datang dengan mudah kepada beliau. Ternyata Encik Jamry perlu melalui liku-liku hidup yang sulit untuk mempelajari ilmu tadbir mimpi yang diamalkan olehnya. Seterusnya kita beralih kepada informan yang kedua.

Pandangan Informan Kedua

Pada 11 Mac 2010 telah berlaku temubual dengan Puan Khalijah bte Abdul Jamil di kediamannya di Pulau Pinang. Beliau menceritakan serba sedikit mengenai ilmu tadbir mimpi yang dipelajari dan yang diamalkan oleh beliau.

Menurut Puan Khalijah beliau belajar ilmu mentadbir mimpi sejak berusia dua belas tahun. Katanya mimpi bagi sesetengah orang atau seseorang adalah mainan tidur. Apabila kita mentadbir mimpi, mimpi yang ditadbir itu boleh dikatakan betul. Amalannya sebelum mentadbir mimpi ialah membaca surah Al-Fatehah berulang kali dan banyak beristighfar.

Beliau belajar melalui pengalamannya dan apa yang berlaku apabila beliau bermimpi dan pengetahuannya dalam mentadbir mimpi sedikit sebanyak dipelajari daripada arwah ibunya. Arwah ibu beliau dikatakan mempunyai kelebihan dan dapat mentadbir mimpi kerana mempunyai sebuah kitab tadbir mimpi iaitu kitab Tajul-muluk tetapi kitab itu telah hancur kerana telah begitu berusia dan buruk.

Katanya:

Saya sering menanyakan arwah ibu apabila saya bermimpi sesuatu. Contohnya saya pernah menanyakan tentang maksud di sebalik mimpi di dusun mengutip kulat dan kulat tersebut banyak. Maka melalui pengalaman dan pengalaman yang diperolehi oleh saya mimpi tersebut akan membawa sesuatu yang tidak baik kerana warna kulat itu adalah putih. Warna putih akan membawa sesuatu petanda yang tidak baik dan putih mata. Begitu juga jika seseorang bermimpi duit syiling, kerana duit itu berwarna putih dan akan membawa keburukan kepada seseorang. Khususnya seseorang itu akan jadi susah. Bukan bagus mimpi duit (Puan Khalijah bte Abdul Jamil).

Beliau juga bercerita mengenai tadbir mimpi yang lain. Menurut beliau jika kita bermimpi sedang duduk di suatu tempat yang tinggi dan kemudiannya jatuh tergolek merupakan suatu petanda yang buruk. Menurut perkiraan Puan Khalijah ia boleh ditadbirkan bahawa diri seseorang akan menerima kesusahan dan pencarian atau rezeki susah

diperoleh dan tafsiran mimpi ini memang benar. Ini disebabkan kita melihat dari konsep dari atas turun ke bawah.

Katanya lagi jika seseorang bermimpi perigi yang dipenuhi air beliau akan mendapat kesenangan. Jika bermimpi dikaitkan dengan air yang penuh akan membawa maksud seseorang itu akan mendapat kesenangan atau akan dilimpahkan rezeki.

Menurut Puan Khalijah jika kita bermimpi orang yang telah meninggal dunia datang kepada kita dan bercakap dengan kita maknanya yang datang itu adalah syaitan kalau orang itu tidak bercakap bermakna itu adalah roh. Kita bermimpi, katakan roh itu datang kepada kita dan kita berjalan mengikut roh tersebut maknanya tidak berapa lama lagi kita akan mati. Katanya tafsiran ini adalah benar. Jika kita bermimpi gigi atas kita luruh atau tercabut, mimpi ini dapat ditafsirkan bahawa ahli keluarga atau saudara terdekat akan meninggal dunia

Beliau disoal sama ada seseorang boleh bermimpi melihat Allah. Katanya tidak boleh. Jika seseorang berkata boleh ia merupakan salah dari segi hukum dan adalah sesuatu yang karut. Hujahnya kita tidak boleh melihat Tuhan, sedangkan nabi Muhammad s.a.w. tidak boleh melihat Tuhan inikan pula kita manusia biasa.

Ini adalah jawapannya pada beberapa soalan yang diajukan padanya mengenai ilmu tadbir mimpi beliau:

1. Jika kita bermimpi melihat Nabi Muhammad S.A.W apa maksudnya? Mimpi itu dikatakan bagus (sukar untuk mimpi Rasulullah kerana hanya orang-orang tertentu sahaja yang dapat bermimpi bertemu baginda).
2. Jika kita bermimpi binatang empat kaki apa maksudnya? Tidak membawa maksud apa-apa hanya mainan tidur.
3. Apa maksudnya kalau kita bermimpi melihat pokok kayu dan bukit? Tidak membawa maksud apa-apa
4. Apa maksudnya jika kita bermimpi jenis-jenis pakaian? Kalau pakaian berwarna putih adalah tidak bagus sebab akan melambangkan kematian. Kalau pakaian berwarna-warni maksudnya akan berlaku sesuatu yang baik.
5. Apa maksudnya jika kita bermimpi sungai, laut dan telaga atau batu? Mimpi sungai bagus, akan dapat kesenangan atau rezeki. Kalau air telaga cetek akan mendapat kesusahan. Kalau air telaga penuh akan mendapat kesenangan.
6. Apa maksudnya jika kita bermimpi burung, ayam, itik? Tidak membawa maksud apa-apa.

7. Apa maksudnya jika kita bermimpi melihat binatang yang melata khususny ular?
 Kalau ular mematak seseorang maksud ada orang akan masuk meminang.
 Ini adalah melalui pengalaman informan sendiri yang pernah bercerai suami dan bermimpi berkali-kali dipatak ular dan sememangnya ada orang datang untuk meminang beliau.
8. Apa maksudnya jika seseorang bermimpi bahawa beliau sedang makan sesuatu?
 Maksudnya bahawa seseorang itu akan sakit dan ini ditadbir dari pengalaman informan sendiri.
9. Apa maksudnya jika kita bermimpi harum-haruman atau sesuatu bau wangi?
 Tiada membawa apa-apa maksud.
10. Apa maksudnya jika kita bermimpi beribadah, sembahyang, beri sedekah, zakat dan sebagainya?
 Kata informan ia merupakan suatu mimpi yang bagus.
11. Apa maksudnya jika kita bermimpikan negeri, kebun, pekan dan sebagainya
 Menurut informan mimpi negeri tidak memberi apa-apa tafsiran begitu juga dengan pekan. Ia hanya mainan tidur sahaja. Walau bagaimanapun jika kita bermimpi kebun kita akan mendapat kesenangan.
12. Apa maksudnya jika kita bermimpi buah-buahan?
 Kata informan ia sesuatu yang tidak bagus sebab buah itu makanan. Katanya seseorang yang bermimpi memakan buah akan mendapat musibah yang buruk.
13. Apa maksudnya jika kita bermimpi bunyi-bunyian seperti gendang, kecap, rebab dan sebagainya?
 Informan menyatakan bahawa ia tidak dapat ditafsirkan atau ditadbir.
14. Apakah petandanya jika kita bermimpi najis?
 Menurut informan ia merupakan sesuatu yang tidak bagus. Maknanya ada orang yang akan mengkhianati kita.
15. Apa maksudnya jika kita bermimpikan ikan dan burung?
 Kata informan ia tidak membawa maksud apa-apa
16. Apa petandanya jika seseorang itu bermimpi menyembah berhala?
 Ia sesuatu yang tidak baik, iaitu ia merupakan suatu perkara yang buruk.
17. Apa maknanya jika kita bermimpi terpijak paku?
 Jawab informan ia merupakan suatu mimpi yang tidak bagus
18. Apa yang dimaksudkan dengan mimpi memakan kaca?
 Menurut informan ia merupakan suatu mimpi yang tidak bagus.

Demikianlah pandangan Puan Khalijah bte Abdul Jamil. Ilmu tadbir mimpi yang diamalkan oleh beliau tidak jauh bezanya dari ilmu tadbir mimpi yang diamalkan oleh Encik Jamry Hussein. Namun dalam mendapat ilmu tersebut Puan Khalijah tidak perlu merantau seperti Encik Jamry. Ilmu yang diamalkan telah diturunkan oleh ibunya. Sekarang kita beralih kepada informan yang ketiga dan terakhir.

Pandangan Informan Ketiga

Seorang bomoh yang bergelar Pak Su yang menetap di Kuala Nerang, Kedah telah di temu ramah pada 15 Disember 2008 berkenaan ilmu tadbir mimpi.

Kata Pak Su beliau mempelajari ilmu tadbir mimpi dari Al-Quran dan hadis. Beliau juga berguru selama lima tahun untuk mendalami ilmu tadbir mimpi ini. Gurunya yang bernama Ustaz Sheikh Hassan datang dari Mekah.

Menurut beliau selain daripada tadbir mimpi menurut Al-Quran dan hadis terdapat juga tadbir mimpi bintang dua belas. Katanya tadbir ini melanggar ajaran Islam oleh itu tidak boleh digunakan. Ia tidak boleh dipercayai. Jika dipercayai seseorang itu akan menjadi kufur.

Kelebihan tadbir mimpi Pak Su ialah ia berpandukan Al-Quran. Untuk bermimpi yang boleh ditadbir seseorang perlu tidur dalam keadaan berair sembahyang dan sebelum tidur membaca beberapa surah dari Al-Quran.

Untuk mendapat mimpi yang boleh ditadbir sebelum seseorang tidur malam dia perlu berwuduk, berada dalam keadaan yang suci, mengerjakan solat sunat dan tidak bercakap dengan sesiapa pun sebelum tidur. Ingatan seseorang hanya bertumpu pada Allah sebelum tidur. Hanya dengan cara ini seseorang boleh bermimpi yang boleh ditadbir.

Cara Pak Su mentadbir mimpi ialah dengan menulis dalam bahasa jawi apa yang dimimpikan oleh seseorang. Contohnya bermimpi mendapat anak, diceraikan huruf-huruf dan di eja dalam bahasa jawi. Perkataan-perkataan “mendapat anak” dieja dalam bahasa jawi dan setiap huruf dikaitkan dengan ayat-ayat Al Quran dalam penafsirannya.

Apabila disoal sama ada seseorang itu boleh bermimpi berjumpa Allah katanya jika bermimpi berjumpa Allah – tidak boleh dihukum. Menurutny Allah cuma boleh dilihat oleh Nabi Muhammad (saw). Menurut Pak Su makhluk biasa yang tidak ada mukjizat tidak boleh melihat Allah. Mimpi karut sebegini katanya dibawa oleh iblis.

Kata Pak Su mimpi nabi-nabi, para aulia dan ambia dan mimpi wali-wali adalah benar. Wali-wali Allah dan orang-orang alim mampu mendapat

mimpi yang boleh ditadbirkan. Katanya mereka ini selalunya menggunakan Al-Quran untuk mentadbir mimpi.

Menurut Pak Su kita mempunyai dua roh iaitu roh dalam jasad dan roh yang boleh keluar yang digelar quirin. Quirin keluar dari badan semasa kita tidur. Roh ini yang membawa kepada mimpi.

Kata Pak Su jika kita bermimpi yang baik maka baiklah kita. Menurut beliau untuk bermimpi yang boleh ditadbir kita perlu berwuduk, baca doa tidur, empat Qul, ayat Kursi, dua kalimah syahadah, dan sebut nama Allah sahaja. Menurut Pak Su mimpi yang dialami ketika tidak suci ialah mimpi yang karut.

Jelas Pak Su jika kita bermimpikan Nabi Muhammad (s.a.w) ia merupakan sesuatu yang baik. Ia merupakan mimpi yang paling baik sekali di dunia dan akhirat. Pak Su sendiri pernah bermimpi melihat Nabi Muhammad (s.a.w.) sebanyak tiga kali. Mimpi yang pertama berlaku di Masjid Nabawi. Nabi Muhammad (s.a.w.) dalam mimpi tersebut mengajar Pak Su mengaji Al Quran. Selepas beliau pulang dari Mekah, beliau bermimpi berjumpa Nabi Muhammad (s.a.w.) sebanyak dua kali lagi. Pak Su berkata jika kita bermimpi berjumpa Nabi, sememangnya Nabi kerana syaitan tidak boleh menyerupai Nabi.

Menurut Pak Su mentadbir mimpi cara beliau yang menggunakan huruf jawi menyebabkan setengah huruf jawi perlu diganti dengan huruf lain kerana ada huruf jawi yang tidak ada dalam Al Quran. Menurut beliau jika kita mentadbir mimpi dengan huruf-huruf Al Quran pegangan kita kukuh pada Allah.

Pak Su menyatakan bahawa jika kita:

1. Bermimpi pakaian merupakan mimpi yang baik, jika bermimpi emas ia merupakan sesuatu yang lebih baik.
2. Jika kita bermimpikan laut – kalau berperang insyaAllah menang.
3. Mimpikan burung, ayam atau itik menandakan kebahagiaan.
4. Jika seseorang bermimpi ular dan binatang melata tidak perlu takut kerana petanda yang baik.
5. Mimpi makanan baik.
6. Mimpi wangi-wangian baik.

Jelas terdapat perbezaan antara cara Pak Su mentadbir mimpi dengan cara Encik Jamry dan Puan Khalijah mentadbir mimpi. Walau bagaimanapun, persamaannya ialah bahawa ketiga-tiga informan menuntut ilmu mentadbir mimpi ini. Puan Khalijah walaupun tidak keluar mencari guru masih menuntut ilmu mentadbir mimpi dari ibunya. Kesemua informan percaya kepada kuasa Allah dan berpegang kepadaNya dalam bab mentadbir mimpi.

KESIMPULAN

Ilmu tadbir mimpi bukan ilmu yang baru. Tidak dapat dinafikan bahawa ia telah wujud sejak zaman berzaman. Mimpi dan hal ehwalnya terdapat dalam kitab-kitab agama seperti Injil dan Al-Quran. Malahan sejarah menunjukkan bahawa ilmu tadbir mimpi wujud dan diamalkan juga pada zaman Iskandar Zulkarnain atau Alexander the Great. Walaupun zaman berganti zaman mimpi dan kajian mengenainya tidak pupus. Pada zaman moden ini mimpi dan ilmu mengenai mimpi juga menarik minat ahli psikologi seperti Freud dan Kramer.

Ilmu tadbir mimpi yang dilihat dalam makalah ini merangkumi beberapa aspek. Dua pandangan, iaitu pandangan Barat dan pandangan Islam dilihat sebelum diutarakan pandangan para informan. Disebabkan informan beragama Islam dan membincangkan hal-hal mengenai Islam makalah ini melihat ilmu tadbir mimpi dari perspektif Islam. Ketiga-tiga informan yang ditemubual mentadbir mimpi mengikut landasan Islam. Mereka mengamalkan bacaan-bacaan ayat-ayat suci tertentu sebelum mentadbir sesebuah mimpi. Bagi mereka mimpi yang boleh ditadbir ialah mimpi yang dimimpikan oleh orang-orang yang suci dari hadas besar mahupun kecil. Si pemimpi perlu mengamalkan bacaan ayat-ayat suci yang tertentu sebelum tidur dan berada dalam keadaan berwuduk supaya mendapat mimpi yang boleh ditadbir.

Makalah ini menumpukan pada ilmu tadbir mimpi utara kerana belum pernah ada lagi kajian dibuat mengenai para pentadbir mimpi di utara Malaysia. Dengan adanya maklumat dari makalah ini adalah diharapkan ia membuka pintu bagi pengkaji-pengkaji lain untuk turut membuat kajian mengenai ilmu tadbir mimpi, khususnya ilmu tadbir mimpi yang berpusat di kawasan utara Malaysia.

RUJUKAN

- Al Farouq, Abu Muhammad Abdullah. 1996. *Kebenaran mimpi orang mukmin*. Kuala Lumpur: Pustaka Al Irshad.
- Al-Quran*. 2006. *Mushaf Malaysia dan terjemahan*. Selangor: Yayasan Restu.
- Bomoh Pak Su Kuala Nerang, Kedah Wawancara 15.12.2008
- Freud, S. 2010. *The Interpretation of Dreams*. <http://www.scribd.com/doc/8351/eBook-Sigmund-Freud-The-Interpretation-of-Dreams> (9 Mac 2010)
- Ibrahim Muhammad Al-Jamal. 2000. Mukadimah. dalam Sirin, Imam Ibnu. 2000. *Tafsir mimpi menurut Islam*. Syahrin Nasution, Mohd. Raihan (Penterjemah). Kuala Lumpur: Darul Nu'man.

- Jamry bin Hussein Wawancara 3.3.2010.
Jamry bin Hussein Wawancara 5.3.2010.
Jamry bin Hussein Wawancara 8.3.2010.
Khalijah bte Abdul Jamil Wawancara 11.3.2010
Khalijah bte Abdul Jamil Wawancara 30.3. 2010
Kramer, M. 2007. *The dream experience: A systematic exploration*. New York: Routledge.
Zaki Al-Din Al-Azim Al-Mundziri. 2004. *Ringkasan shahih Muslim*. Selangor: Crescent
New (KL) Sdn. Bhd.

Halimah Mohamed Ali, Ph.D.
Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan
Universiti Sains Malaysia
11800 Minden, Pulau Pinang, MALAYSIA.
E-mail: halimah@usm.my